

Општина Тетово

Резултати од истражувањето за
културниот живот во Општината

приредила
Виолета Симјановска

ЦИУ Мултимедиа

Резултати од истражувањето за
културниот живот во

Општина Тетово

Приредила
Виолета Симјановска

Истражувањето го спроведе тимот:

Виолета Симјановска
Катерина Мојанчевска
Огнен Бражански
Вулнет Зенки
Ферди Исмаили
Шефкете Хамзаи
Лумтурије Лума
Назми Даути

Оваа публикација беше овозможена во рамките на програмата CIVICA Mobilitas - имплементирана од ЦИРа и финансиски поддржана од SDC. Овде наведените мислења се мислењата на авторот/ите и нужно не ги рефлектираат мислењата на ЦИРа и SDC.

Брошурата е дел од проектот „КУЛТУРА ОД-ЗА СИТЕ“, реализиран во партнерство со ОДА од Приштина, Косово, а финансиран од Швајцарската програма за култура за Западен Балкан, Европската културна фондација, Пактот за стабилност на ЈИЕ спонзориран од Амбасадата на Германија во Скопје и Олоф Палме интернационалниот центар.

Локален партнер на проектот е Општина Тетово.

Предговор 5

За градските културни политики 7

За проектот КУЛТУРА ЗА-ОД СИТЕ: кооперативен проект на политики помеѓу Македонија и Косово 9

Методолошка рамка и анализа на истражувањето за културниот живот во Општина Тетово 11

1. Прашалник за граѓаните 12
2. Насочено интервју 12
3. Фокус групи 13

Резултати од истражувањето 15

1. Резултати од прашалникот за граѓаните 15
2. Резултати од насочените интервјуа 25
3. Резултати од фокус групите 31

Заклучоци од истражувањето во Општина Тетово 33

Благодарности

Центарот за изведувачки уметности МУЛТИМЕДИА искрено се заблагодарува на Општина Тетово, односно на нејзиниот градоначалник и неговиот тим затоа што ја препознаа идејата на проектот и целосно се вложија во неговата имплементација. Истовремено, ЦИУ Мултимедиа се заблагодарува на локалниот тим во Општина Тетово, и тоа на: Ферди Исмаили, Шефкете Хамзаи, Лумтурије Лума и Назми Даути, предводени од координаторот Вулнет Зенки, за вложената енергија, креативните идеи и професионалниот ангажман во текот на целиот истражувачки процес.

ЦИУ Мултимедиа се заблагодарува на претставниците на локалната самоуправа и на политичките чинители во Општина Тетово, и тоа: г-ѓата Зехра Сулејмани, советничка, г-динот Илијаз Халими, раководител на секторот за јавни дејности и г-динот Мирослав Кочовски, координатор на ВМРО-ДПМНЕ за срдечноста, достапноста и мотивот со своите видувања да придонесат кон идните планови за културен развој на општината во која живеат. Дополнително, ЦИУ Мултимедиа се заблагодарува на сите учесници во фокус групите и сите граѓани кои имаа време и сакаа да дебатираат за културниот живот во Општина Тетово.

Конечно, оваа публикација немаше да биде реалност без донаторите на проектот и годишната програма на ЦИУ Мултимедиа кои ја валоризираат културата како аспект на развој на општините и поддржуваат стратешки пристап во планирањето на културата.

Предговор

Целта на оваа публикација е конкретно да ја утврди состојбата во однос на културниот живот во Општина Тетово и со детекција на актуелната ситуација да помогне во процесот на планирање (креирање) на стратегијата за културен развој на оваа општина.

Планирањето на културниот развој е еден од главните инструменти што ја дефинира локалната културна политика. Културниот развој, како генерална социјална категорија, подразбира процес на развој на сите домени од човековиот живот. Во глобална смисла, развојот е процес кој вклучува хомогенизација или тенденција на балансирање на начинот на кој луѓето живеат во целиот свет. Ова вклучува и креирање на заеднички вредности.

Анализирањето на овој процес на планирање бара интердисциплинарен пристап. Културниот развој се состои од две главни компоненти: **1) истражување, анализа и претпоставки** и **2) планирање, насоки и развојни програми**.

Во процесот на развивање стратегија за културен развој, како инструмент на локалната културна политика, треба да се вклучат следните чекори: дефинирање на концепт на културна политика, истражување и анализа на постоечката ситуација на културниот живот во средината, идентификација на потенција-

лите кои можат да се развиваат, селектирање на параметрите (индикаторите) за културниот развој, подготовка на планот за развој и изработка на план за евалвација.

Оваа публикација практично го прикажува вториот чекор од овој процес, а резултатите од ова истражување треба да послужат како основа за градење на стратегијата за културен развој на Општина Тетово. Таа е една од општините во Р. Македонија која ја препозна културата како битен фактор за развој на својата средина и вложува искрени напори во креирањето стратегија за културен развој како инструмент на локалната културна политика.

Се очекува до крајот на 2011 година Општина Тетово да ја изготви стратегијата за културен развој и да почне со нејзина имплементација.

Истражувањето беше спроведено на територијата на Општина Тетово во периодот мај - декември 2010 година. Истото беше организирано и реализирано од страна на тимот на ЦИУ Мултимедиа од Скопје заедно со тимот на Општина Тетово. Во него учествуваа: претставници од Општина Тетово, претставници на политичките партии кои се во состав на Советот на општи-

ната, културни работници, млади, како и пошироката јавност која живее во оваа општина. Анализите на истражувањето ги направи тимот на ЦИУ Мултимедиа.

Ова истражување е дел од тригодишниот проект „КУЛТУРА ЗА-ОД СИТЕ“ во кој освен Кичево, Тетово и Гостивар, како општини - претставници на Р. Македонија, учествуваат и три општини во Косово.

Со ѝочиш,

*Виолеџа Симјановска,
програмен директор*

За градските културни политики

Низ светската историја, градовите и општините беа иницијатори и реализатори на културниот развој. Луѓето ги откриваат и развиваат сопствените таленти вклучувајќи се во културните активности во склоп на социо-културните центри (кои не секогаш се поистоветуваат со културните институции). Во овие центри социјалната кохезија, интеракцијата, солидарноста, поддршката, учеството во заедницата и зачувувањето на културното наследство беа активно поттикнати и зајакнати. Основата на општеството на 21-от век се помести од знаењето и информацијата и прогресира со развојот на креативноста. Ова покажува дека креативноста е таа која ја зазема централната улога во општеството. Во име на овие промени, 21-от век е ера на „градот“ (поточно на културниот или креативниот град) додека 20-от век беше ера на „нацијата“.

Градската култура е белегот на градот - уникатна колекција на исклучителност, ресурси, вештини и средства кои го прават градот различен од секој друг. Таа е клучот на подобрување на квалитетот на живеење на граѓаните и посетителите. Секој од нас може да придонесе за културниот развој на сопствениот град. Во својата разноликост, вештините и идеите, за-

едницата може да го направи градот интересно место за живеење, работа и посета. Културата го допира нашето секојдневие и прави вистинска разлика во нашата иднина. Културата може значајно да придонесе за постигање на градските цели, односно може да влијае на подобрување на економијата и вработувањето, намалување на криминалот, подобрување на здравјето на луѓето, образованието, животната средина, транспортот и др.

Една од главните цели на градските културни политики е да го (ре)дефинира идентитетот на градот кој е базиран на колективната меморија на луѓето, на културното наследство (движно и недвижно) и на визијата за иднината.

Овој процес на (ре)дефинирање и (ре)позиционирање на локалните културни политики е комплексен и, секако, не е краткорочен. Максимизирањето на моќта на културата, како централна дејност во едно општество, вклучува и низа на чекори.

Креирањето на локалните културни политики зависи, пред сè, од културните ресурси кои на некој начин го дефинираат идентитетот на градот и уште повеќе ја дефинираат неговата иднина, визијата и целите. Овие ресурси претставуваат база за креирање и на вредностите на еден град.

Креативноста е токму тоа: метод за искористување на овие ресурси и создавање услови за нивен развој. Главната задача на тие што ја планираат градската културна политика треба да се токму препознавањето, менаџирањето и искористувањето на ресурсите на коректен начин, вклучувајќи ги активно сите граѓани во сите фази од планирањето на развојот. Културните ресурси не претставуваат само згради (институции), туку и сомболи, таленти, вештини, активности и огромен број на локални продукти (знаеи, сервиси итн.).

Земајќи ги предвид сите овие факти за значењето на културните ресурси, може да се заклучи дека секој град е уникатен, има своја посебност, и може да биде центар на светот за некоја работа, се разбира ако се работи напорно и посветено на тоа.

Виолета Симјановска,
Џроѓрамски директор

За проектот
КУЛТУРА ОД-ЗА СИТЕ:
кооперативен проект на политики помеѓу
Македонија и Косово

Синтагмата КУЛТУРА ОД-ЗА СИТЕ обединува ставови, состојби и процеси како *демократизација на културата* и *културна демократија* кои во својата основа ја имаат замислата културните услуги, добра и вредности да бидат креирани „од сите“ и да бидат достапни „на сите“ во заедницата. Иако се чини утописки и конфликтен, овој пристап во себе ги обединува различностите и разновидностите кои постојат во средината и овозможува отворање на канали за културна експресија на разновидностите во заедницата и граѓански придонес во културниот развој.

Без подлабока експликација на филозофската подлога на терминот, идејата на проектот беше едноставна: да овозможи развој на културните политики на мултиетничките градови во Македонија и во Косово базирани на „доказите“ за потребите на граѓаните, расположливите ресурси, курентните проблеми и влијанија и синтеза на креативноста и потенцијалите на градовите во смисла на: институции, уметници, цивилен сектор, јавен простор, граѓани. Во својата основа тоа значи креирање на канали на комуникација и дискусија меѓу културните актери во заедницата (локалната власт, општинската администрација,

цивилниот сектор, културните оператори, уметниците и неформалните уметнички групи, младите, граѓаните), користење на стратешки пристап во планирањето на културата и поттикнување на форми на граѓанско учество во процесите на креирање политики и донесување одлуки за културата на локално ниво.

При изборот на општините во Македонија, ЦИУ Мултимедиа се водеше од идејата да вклучи општини кои се средни по својата големина, имаат мултиетнички карактер, чувствуваат одреден економски развој, а истовремено се дел од регионални и европски програми за поддршка и развој. Најважен фактор беше мотивацијата за вклучување во проектот. Тимовите од општините се составени од членови на администрацијата, членови на невладини организации, локални културни институции, уметници, сите институционално и индивидуално одговорни за организацијата на културниот живот во општината.

Низ процес на консултации и дискусии, проектот ги вклучи градовите: Тетово, Гостивар и Кичево во Македонија, како и градовите Призрен, Гнилање и Ново Брдо во Косово. Тие во текот на три години (2009-2012) ќе се запознаваат со теоретски модели и практични искуства од процесите на креирање локални културни политики на европските градови и градовите во балканскиот регион и ќе имаат можност наученото да го преточат во стратегии за културен развој кои во последната година од проектот ќе се имплементираат. Улогата на ЦИУ Мултимедиа во текот на целиот процес е да биде активен модератор во процесите на локално ниво, да дава поддршка и експертиза во однос на процесот на креирање културни политики и да лобира во процесот на прибирање финансиски средства за имплементација на замислените планови од стратегиите.

Дополнително, регионалната димензија на проектот го издвојува како еден од првите кој се однесува на размена на политиките меѓу двете земји и има интенција да овозможи учење низ размена на искуствата меѓу градовите во Македонија и во Косово и низ формални дискусии и неформални дружења да овозможи размена на идеи и можности за меѓусебна соработка.

Проектот е во втората година од својата имплементација и очекуваме дека во наредниот период од неговото завршување ќе може да зборуваме за подобар квалитет на животот во вклучените градови, како и за посреќни и културно исполнети граѓани.

Катерина Мојанчевска,
асисџентка на проектот

swiss cultural programme
in the western balkans

Методолошка рамка и анализа на истражувањето за културниот живот во Општина Тетово

Главниот пристап во методологијата на активностите истражување и анализа на културниот живот во Општина Тетово е базиран на функционална анализа којашто вклучува истражување на терен, како и квантитативна и квалитативна анализа на резултатите.

Резултатите добиени од ова истражување треба да послужат како база за градење на стратегијата за културен развој на Општина Тетово.

Методите (алатките) кои се користени во ова истражување се:

1. теренско истражување:

- прашалник наменет за граѓаните на Општина Тетово (квантитативна анализа на податоците);
- насочено интервју со лидери на политички партии кои се во состав на Советот на Општина Тетово (квалитативна анализа на одговорите на насоченото интервју);
- фокус групи (квалитативна анализа);

2. работа на маса: квалитативна и квантитативна анализа на резултатите од теренското истражување.

1. Прашалник за граѓаните

Прашалникот е подготвен на консултативните средби помеѓу тимот на ЦИУ Мултимедиа и локалниот тим од Општина Тетово составен од пет члена кои доаѓаат од редовите на локалната администрација, културни работници и претставници од невладиниот сектор. Прашалникот беше замислен да ги истражи културната партиципација и консумација на граѓаните во Општина Тетово, нивните културни потреби и познавања на културните и културно-историските обележја на општината, како и граѓанското учество во донесувањето одлуки во однос на културниот живот во општината. Воедно, прашалникот ја истражува перцепцијата на граѓаните за идентитетот на општината.

Првиот сегмент од прашалникот се отворени прашања кои се однесуваат на демографските карактеристики на испитаниците: пол, возраст, образование, националност, брачен и работен статус. Вториот сегмент се затворени прашања со неколку понудени одговори кои се однесуваат на фреквенцијата со која во последните 12 месеци посетиле различни културни настани како: концерти на класична, џез, народна, забавна и техно-музика, театарска претстава, кинопроекција, посета на музеј, галерија, изложба, балетска претстава, опера или филхармониски концерт, потоа следат прашања кои се однесуваат на познавањето на културните објекти и културно-историските споменици во општината, како и ставовите за вклученоста на општината во организирањето на културни настани, улогата на граѓанинот во културниот живот во заедницата и ангажираноста на општината во однос на планирањето на културниот живот. Затворените прашања се од Ликертов тип со неколку степени на одговор при што од испитаникот се бара да даде еден

одговор. Прашалникот го заокружуваат предлози за подобрување на културниот живот во заедницата, отворено прашање за тоа што тие како граѓани очекуваат од градоначалникот во однос на културното живеење во општината и отворено прашање за предлози и коментари за општинската администрација. Прашалникот се состои од вкупно 22 прашања. Истиот беше отпечатен на официјалните јазици во општината и тоа на македонски и на албански јазик. Примерок од прашалниците може да се најде на следната веб-страница: www.multimedia.org.mk.

Обработката на податоците беше направена со статистичкиот софтвер SPSS (Статистички пакет за социјалните науки), верзија 13. Податоците беа внесени од страна на двајца асистенти (ЦИУ Мултимедиа) кои претходно поминаа низ процес на обука за начинот на внесување податоци во статистичката програма. Истовремено беше направен и преглед на внесен примерок од податоци со цел утврдување на интеркодирачката варијабилност и совпаѓањето помеѓу двајцата кодирачи е близу 98%. Истражувањето ги користи фреквенциите како главен статистик.

Ограничувањата на истражувањето потекнуваат од користениот аналитички инструмент, временската рамка на анализата и опсегот на граѓаните кои се анкетирани. Поголем период на анализа и вклучување на повеќе граѓани би можеле и да индицираат различни резултати.

2. Насочено интервју

Насоченото интервју е истражувачка алатка која овозможува истражување на мислењата и ставовите за специфични прашања наместо водење отворена дискусија. Во овој случај прашањата беа креирани

со цел да се истражи мислењето и ставовите на интервјуираните лица во однос на културното живеење во Општина Тетово. Прашањата во интервјуто беа составени од тимот на ЦИУ Мултимедиа во консултација со локалниот тим и се концентрираат околу следните блокови:

- **Општи прашања за Општина Тетово** во однос на општите трендови на движење на населението во општината; акутни и најголеми проблеми во општината и влијанија однаре и однадвор; предностите и поволните околности во општината; ставот за работата на Советот на општината и општинската администрација; ставот за информираноста на граѓаните за активностите во општината, како и нивното вклучување во донесувањето одлуки и приоритетите на Општина Тетово за наредните 4 години.

- **Прашања од областа на културата, а во однос на Општина Тетово** кои се однесуваат на: ставот за потенцијалот на општината да привлече внимание и на други граѓани од други општини; ставот кон работата на институциите од областа на културата во Општина Тетово и процесот на децентрализација во културата; ставот кон соработката на општината со Министерството за култура; приоритетите на Општина Тетово во областа на културата; како и визијата за општината во наредните 15 години.

- **Прашања за односот помеѓу цивилниот сектор и Општина Тетово** кои се однесуваат на соработката на општината со цивилниот сектор и ставот кон улогата на различни форми на граѓанско организирање (кружен совет, индивидуалци, невладин сектор) во процесите на одлучување во Општина Тетово.

- **Прашања за статусот на различните малцински групи во Општина Тетово** кои се однесуваат на практикуваната политика на општината спрема малцинствата; ставот за односите помеѓу различни етнички

групи во општината; ставот кон поддршката на Општина Тетово на активности кои се однесуваат на потребите на малцинствата и идните чекори кон подобро вклучување на малцинствата во процесите во Општина Тетово.

- **Прашања за односот помеѓу медиумите и Општина Тетово** кои се однесуваат на ставот за односот на националните електронски медиуми кон настаните од Општина Тетово; односот на Општина Тетово со локалните медиуми, како и сликата на општината во медиумите.

- **Прашања за односот помеѓу бизнис секторот и Општина Тетово** кои се однесуваат на релациите на Општина Тетово со бизнис секторот; за проекти кои општината ги работела во партнерство со бизнис секторот, како и соработката на Општина Тетово со интернационални организации и странски донатори.

Изборот на интервјуираните лица беше направен од локалниот тим од Општина Тетово во консултација со ЦИУ Мултимедиа, а контактирањето на истите беше направено од локалниот тим. Сите интервјуа беа водени од страна на ЦИУ Мултимедиа како независна страна во процесот и истите беа снимени и подоцна транскрибирани.

3. Фокус групи

Фокус групата е истражувачка алатка со која преку истражувањето на перцепциите, ставовите, верувањата и мислењата на еднородна група на учесници (максимум до 10 учесници) се добиваат квалитативни податоци во однос на одредени прашања. Во овој случај, две групи на учесници насочено дискутираа за следните теми:

- Проблемиво односна културата во Општина Тетово;
- Потребите на културните институции, медиумите, цивилниот сектор и младите во однос на културата во Општина Тетово;
- Идентитетот (стар и нов) на Општина Тетово;
- Односот на локалната власт спрема културните институции, медиумите, цивилниот сектор и младите во Општина Тетово.

Изборот на фокус групата беше направен од локалниот тим од Општина Тетово во консултација со ЦИУ Мултимедиа, а составот на фокус групите беше направен од локалниот тим. Фокус групите беа водени од ЦИУ Мултимедиа, како независна страна во процесот, истите беа снимени и подоцна транскрибирани. Како најпогодни за културниот контекст на Општина Тетово беа избрани претставници на јавни културни институции, културни оператори и невладин сектор кој работи во културата во Општина Тетово како дел од првата фокус група, како и група на млади луѓе во втората фокус група. Во текот на модерирањето на фокус групите, сите учесници подеднакво имаа можност да ги искажат своите ставови во однос на сите прашања, односно теми што беа презентирани. За секоја тема, односно прашање по различен редослед, сите учесници беа активно вклучени во изнесувањето на своите ставови и во донесувањето на заклучоците што се предмет на оваа брошура.

Резултати од истражувањето

1. Резултати од прашалникот за граѓаните

Примерок

Истражувањето користеше намерен примерок на граѓани кои живеат на територијата на целата Општина Тетово. Примерокот на истражувањето беше составен од локалниот тим од општината под менторство на ЦИУ Мултимедиа. При составувањето на примерокот се водеше сметка за следните критериуми на разновидност: пол, возраст, етничка припадност, брачен статус, ниво на образование и моментална професија.

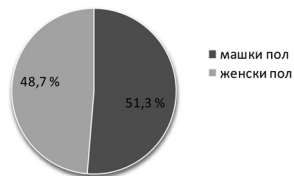
Истражувањето е спроведено во периодот јули-август 2010 година од страна на локални анкетари. Од страна на локалниот тим и ЦИУ Мултимедиа, локалните анкетари беа обучени за изведување на процесот на анкетање. Анкетањето беше анонимно.

Единствен критериум за понатамошна обработка на прашалникот беше истиот да биде целосно пополнет. Прашалникот го одговорија вкупно 156 испитаници од кои 6 прашалници беа отфрлени поради нецелосно пополнување. Соодветно, вкупниот примерок го сочинуваат 150 испитаници.

Обработка на податоците

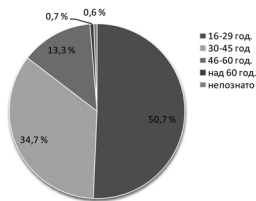
Во однос на демографската структура на примерокот од испитаници во Оштина Тетово, прикажани се резултатите во однос на полот (слика 1), возрастта (слика 2), степенот на образование (слика 3), етничката припадност (слика 4), брачната состојба (слика 5) и работниот статус (слика 6).

Слика 1: Пол на испитаниците

Во примерокот, 51,3% од испитаниците се мажи, а 48,7% се жени.

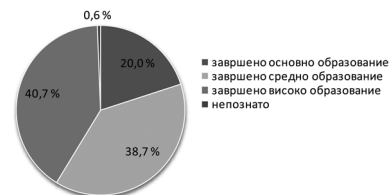
Слика 2: Возраст на испитаниците

Според возраста најзастапени се испитаниците на возраст од 16 до 29 години и тоа 50,7% од вкупниот примерок, потоа следат испитаниците на возраст од 30 до 45 години со 34,7% застапеност во примерокот, па следуваат испитаниците на возраст од 46 до 60 години со 13,3% застапеност во примерокот и 0,7%

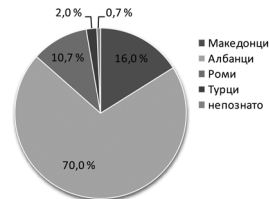
се испитаници над 60 години. Дополнително, 0,6% од испитаниците не ја навеле својата возраст.

Слика 3: Степен на образование на испитаниците

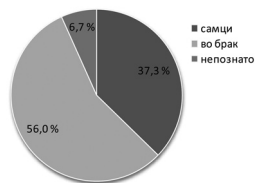
Според степенот на образование најголем дел од испитаниците имаат завршено високо образование или 40,7% од примерокот, следуваат испитаниците со завршено средно образование или 38,7% од примерокот, дополнително 20% од испитаниците имаат завршено основно образование и 0,6% не го навеле степенот на образование.

Слика 4: Етничка припадност на испитаниците

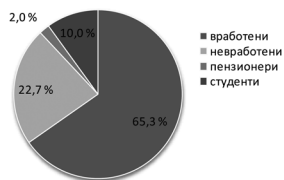
Според етничката припадност, 70% од испитаниците се Албанци, 16% се Македонци, 10,7% се Роми, 2% се Турци, додека 0,7% од испитаниците не ја навеле својата етничка припадност.

Слика 5: Брачна состојба на испитаниците

Според брачниот статус, 56% од испитаниците се во брак, 37,3% не се во брак, а 6,7% од испитаниците не ја навеле својата брачна состојба.

Слика 6: Работен статус на испитаниците

Според моменталната професија најзастапени се испитаниците кои работат како службеници, и тоа 21,3% од примерокот, следат испитаниците кои се студенти, и тоа 10% од примерокот, 9,3% се професори, 8,7% од испитаниците се трговци и земјоделци и во иста толкава мерка се правни лица, а 2% од испитаниците се менаџери на приватни фирми. Дополнително, 22,7% од испитаниците се невработени, 2% се пензионери, додека 14% од испитаниците не ја навеле моменталната професија. Дел од испитаниците во примерокот работат како медицински лица или инженери.

Севкупно карактеристиките на примерокот во најголем дел се соодветни на карактеристиките на популацијата во Општина Тетово и може да заклучиме дека податоците од избраниот примерок кои се однесуваат на ставовите и потребите на граѓаните на Општина Тетово за културниот живот во нивната заедница се релевантни за дискутирање и изведување заклучоци кои се однесуваат и пошироко на целата популација во општината.

Резултати и заклучоци од прашалникот

Во однос на консумацијата на културната понуда во Општина Тетово, резултатите се прикажани на слика 7.

Слика 7: Консумација на културната понуда во Општина Тетово

Според резултатите за консумацијата на културната понуда во Општина Тетово за последните 12 месеци, најголем дел од испитаниците од општината ниту еднаш не биле на концерт на класична музика (75,3% од испитаниците), односно ретко или 16,7% од нив пет пати биле на ваков настан. Дополнително, 6,7% од испитаниците десет пати биле на концерт на класична музика, како и 0,7% од нив повеќе од десет, односно 0,6% биле повеќе од дваесет пати на ваков настан.

Испитаниците од Општина Тетово ретко посетуваат џез-концерт. Во текот на последните 12 месеци 90% од испитаниците ниту еднаш не биле на ваков настан, односно 7,3% од испитаниците пет пати биле на концерт на џез-музика. Дополнително, 1,3% од испитаниците повеќе од десет, односно 1,4% од испитаниците околу дваесет пати биле на ваков настан.

Театарската уметност е меѓу најчесто посетувани форми на културна консумација. Иако 36% од испитаниците ниту еднаш во последните 12 месеци не биле на претстава, сепак 43,3% од нив пет пати биле на театарска претстава, 8,7% биле помеѓу шест и десет пати, 10% од испитаниците над десет пати и 2% од испитаниците повеќе од дваесет пати во текот на последната година биле на театарска претстава.

Во однос на посетата на концерти на народна музика 47,3% од испитаниците ниту еднаш во текот на последните 12 месеци не биле на концерт на народна музика, 37,3% од испитаниците пет пати биле на концерт на народна музика, а 8,7% од испитаниците десет пати биле на ваков настан. Дополнително, 5,3% од испитаниците повеќе од десет пати и 1,4% повеќе од дваесет пати биле на концерт на народна музика. Во однос на конзумирањето на забавна музика 48% од испитаниците ниту еднаш во последните 12 месеци не биле на ваков настан, 34,7% од испитаниците пет пати посетиле ваков концерт, 8,7% од нив десет пати посетиле ваков настан, 4,6% од испитаниците повеќе од десет, односно 4% повеќе од дваесет пати посетиле концерт на забавна музика.

Според резултатите 75,3% од испитаниците ниту еднаш во последните 12 месеци не биле на кино, 14,7% тоа го сториле до пет пати, 2,7% десет пати биле на кино и 6%, односно 1,3% од испитаниците дваесет и повеќе пати биле на кино.

Слично и со посетите на забави со техно-музика каде 79,4% од испитаниците ниту еднаш во последните 12 месеци не биле на ваков настан, 12% од нив пет пати биле на ваква забава, 3,3% од испитаниците десет односно дваесет пати посетиле ваков настан, додека 2% од испитаниците повеќе од дваесет пати во текот на последната година биле на техно забави.

Посетите на музеј, галерија или изложба не се честа практика на граѓаните на Општина Тетово. Според резултатите, 56% од испитаниците ниту еднаш во последните 12 месеци не биле на ваков настан, 36,7% од нив тоа го сториле пет пати, 2,7% од испитаниците десет пати посетиле музеј, галерија или изложба и 3,3%, односно 1,3% од нив повеќе од десет, односно дваесет пати посетиле ваков настан.

Посетите на балет, опера и филхармонија се меѓу најретките културни практики на граѓаните на Општина Тетово. Според резултатите 90% од испитаниците ниту еднаш во последните 12 месеци не биле на ваков настан, 9,3% од нив пет пати го сториле тоа, додека 0,7% од нив тоа го направиле повеќе од десет пати.

Во однос на посетеноста на местата на кои имало културен настан, граѓаните на Општина Тетово се изјасиле како на слика 8.

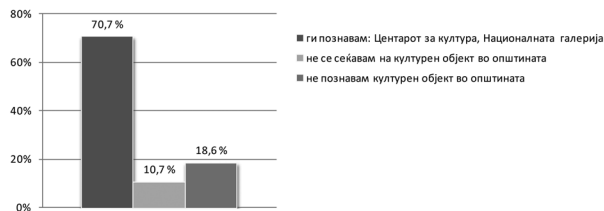
Слика 8: Посетени места на кои се случувале културни настани во последните 12 месеци

Според резултатите 59,3% од испитаниците настаните кои ги посетиле во последните 12 месеци се одвивале во нивната општина, 12,7% од нив биле на културни настани во други општини и 15,3% биле на културни настани во повеќе општини вклучувајќи ја и Општина Тетово. Дополнително, во текот на последната година 12,7% од испитаниците не биле на ниту еден културен настан. Ваквите резултати укажуваат на фактот дека постои интерес кај граѓаните на општината за културни настани, но истовремено културната понуда е недоволна во квалитет и квантитет поради што тие се приморани за одредени културни форми да посетат и други општини.

Во однос на прашањето во врска со познавањето на културните објекти и знаменитости во Општина Тетово, одговорите на граѓаните се прикажани на слика 9.

Слика 9: Познавање на културните објекти на ниво на Општина Тетово

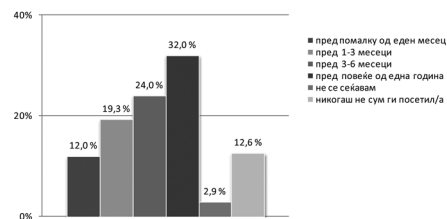
Според резултатите 70,7% од испитаниците навеле некои од препознатливите културни обележја на општината, како: Центарот за култура, Националната галерија. Дополнително, 18,6% од испитаниците не познаваат ниту еден културен објект во општината, а 10,7% од испитаниците не се сеќаваат на културен објект на ниво на Тетово. Ваквите резултати се чинат неповолни за мала општина од рангот на Тетово

која има неколку културни објекти кои постојат долг временски период. Ова укажува на потребата од засилено промовирање на културното богатство во Општина Тетово, но и на потребата од нивно културно облагородување со различни содржини, зајакнато промовирање и информирање на граѓаните.

Во однос на прашањето кога граѓаните ги посетиле културните настани и објекти во Општина Тетово, одговорите се прикажани на слика 10.

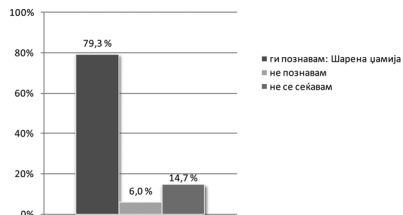
Според резултатите 32% од испитаниците кои познаваат културни објекти повеќе од една година не биле на културен настан во истите, 12,6% од нив никогаш не ги посетиле, односно 2,9% од испитаниците не се сеќаваат кога последен пат ги посетиле. Дополнително, 24% од испитаниците во последните 3-6 месеци биле на културен настан кој се организирал во наведените објекти, 19,3% од испитаниците тоа го сториле во последните три месеци, 12% од нив пред помалку од еден месец посетиле културен настан во истите, додека 8,7% од испитаниците никогаш не биле на настан во истите.

Слика 10: Период на посета на културните објекти во Општина Тетово

Во однос на прашањето за познавањето на историските објекти со културно значење на ниво на Општина Тетово, одговорите на испитаниците се прикажани на слика 11.

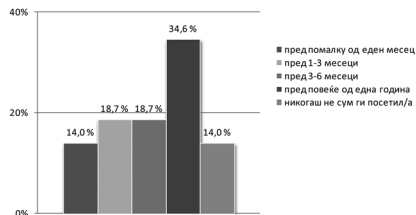
Слика 11: Познавање на историските објекти со културно значење на ниво на Општина Тетово

Според резултатите 79,3% од испитаниците ги познаваат историските објекти со културно значење кои се лоцирани во Општина Тетово, 6% од испитаниците не познаваат вакви објекти, додека 14,7% од испитаниците не се сеќаваат на вакви објекти на ниво на општината.

Одговорите на прашањето кога последен пат биле посетени историските објекти во Општина Тетово се прикажани на слика 12.

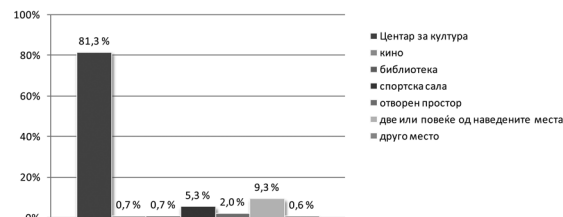
Слика 12: Период на посета на историските објекти во Општина Тетово

Според резултатите 14% од испитаниците кои познаваат историски објекти со културно значење истите ги посетиле пред помалку од еден месец, 18,7% од нив тоа го сториле во последните три месеци и исто толку испитаници во последните 3-6 месеци. Дополнително, 34,6% од испитаниците тоа го сториле пред повеќе од една година, додека 14% од испитаниците никогаш не ги посетиле овие објекти.

Во однос на посетеноста на објектите за култура кои постојат во Општина Тетово, одговорите на испитаниците се прикажани на слика 13.

Слика 13: Места каде се случуваат културни настани во Општина Тетово

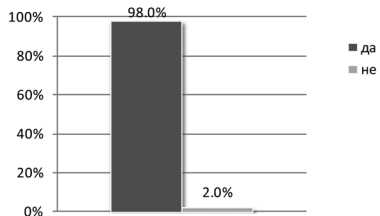

Според резултатите, 81,3% од испитаниците посетиле културни настани кои се одржале во Центарот за култура, 5,3% од испитаниците посетиле културни настани во спортска сала, 2% од испитаниците биле на културни настани на отворен простор, 0,7% од нив биле на настани во кино и исто толку во библиотека, додека 9,3% од испитаниците биле на културни настани на повеќе наведени места, а 0,6% навеле друго место од оние понудените како место на посета на културни настани. Одговорите на ова прашање укажуваат на концентрација на настаните во една културна институција и тенденција на институционализација на културата. Постои потреба од диверсификација

на местата кои можат да се употребат за културни настани и особено фокус кон активностите на неинституционалната културна сцена во Општина Тетово.

Во однос на природните ресурси кои постојат во Општина Тетово и прашањето за нивната посетеност, испитаниците најчесто ја посетиле Попова Шапка. Резултатите се прикажани на слика 14.

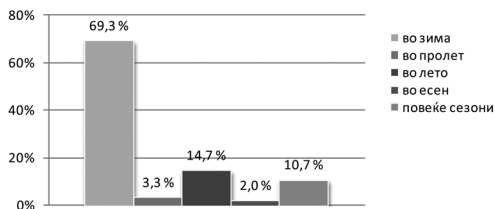
Слика 14: Посета на Попова Шапка

Според резултатите 98% од испитаниците ја имаат посетено Попова Шапка, додека 2% ја немаат посетено.

Во однос на периодот на посетеност на овој природен ресурс на Општина Тетово граѓаните се изјасниле како на слика 15.

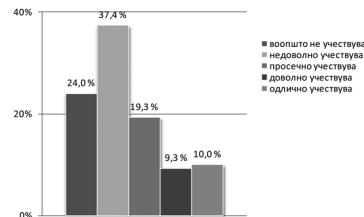
Слика 15: Период на посета на Попова Шапка

69,3% од испитаниците кои ја имаат посетено Попова Шапка тоа го прават во зимските месеци, 14,7% ја посетуваат во текот на летото, 3,3% од нив во текот на пролетта и 2% во текот на есента. Истовремено, 10,7% од испитаниците Попова Шапка ја посетуваат во текот на повеќе сезони.

Во однос на ангажираноста на Општина Тетово и нејзината вклученост во организирањето на културни настани, оценката по ова прашање од страна на испитаниците е прикажана на слика 16.

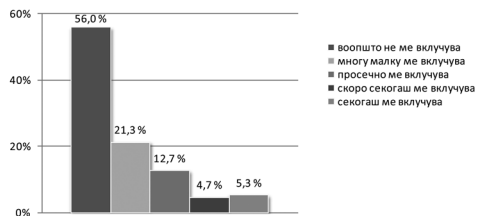
Слика 16: Ангажираноста на општината во однос на организирањето културни настани

Според резултатите 10% од испитаниците сметаат дека општината е одлично ангажирана во однос на организирањето културни настани, 9,3% сметаат дека општината доволно учествува во организирањето културни настани. Дополнително, 19,3% од испитаниците сметаат дека општината просечно учествува, односно 24% од испитаниците сметаат дека општината недоволно учествува, односно 24% од испитаниците сметаат дека општината воопшто не учествува во организирањето на културниот живот. Очигледна е потребата од поголема инволвираност на општината во креирање и организирање на културниот живот и веројатно поголемо маркетинг застапување на настаните кои ги организира.

Во однос на граѓанското учество во организирањето на културниот живот на Општина Тетово, мислењата на испитаниците се прикажани на слика 17.

Слика 17: Граѓанското учество во организирањето на културниот живот на Општина Тетово

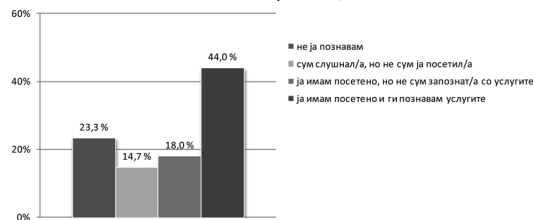

Според резултатите 5,3% од испитаниците сметаат дека општината секогаш ги вклучува во организирањето на културниот живот, 4,7% сметаат дека скоро секогаш се вклучени во овој процес, 12,7% од нив сметаат дека се просечно вклучени, 21,3% од испитаниците сметаат дека се многу малку вклучени и 56% сметаат дека воопшто не се вклучени во организирањето на културниот живот на општината. Во овој контекст, потребно е поголемо инволвирање на граѓаните во процесите на структурирање, донесување на одлуки и имплементирање на културните активности на локално ниво, односно креирање на партиципативни политики кои ја афирмираат вклученоста на граѓаните.

Во однос на прашањето за познавањето на веб-страницата на Општина Тетово одговорите на испитаниците се прикажани на слика 18.

Според резултатите 23,3% од испитаниците не ја познаваат веб-страницата на општината и услугите кои ги нуди, 14,7% слушнале за истата, но не ја посетиле, 18% од нив ја посетиле, но истата не ја познаваат целосно и не ги познаваат услугите кои таа ги

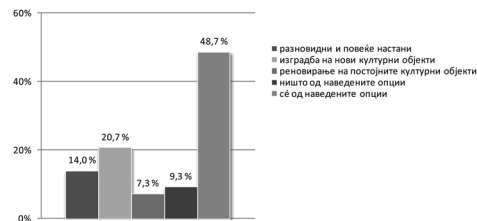
Слика 18: Познавање на веб-страницата на Општина Тетово

нуди и 44% од испитаниците се целосно запознати со истата и услугите кои ги нуди. Во контекст на засилена компјутеризација на општеството, резултатите укажуваат на значајно инволвирање на општината во промовирање на Интернет комуникацијата со граѓаните и услугите кои ги нуди, а кои ќе ја олеснат комуникацијата помеѓу општината и граѓаните со што придонесува кон развивање на е-демократијата во општината.

Во однос на прашањето за потребите на граѓаните во однос на културниот живот во Општина Тетово одговорите се прикажани на слика 19.

Слика 19: Потребите на граѓаните во однос на културниот живот во Општина Тетово

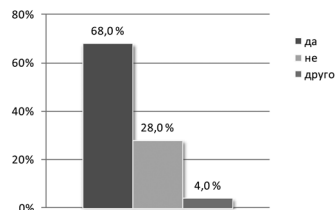

Според резултатите 20,7% од испитаниците сметаат дека за подобрување на културниот живот во опш-

тината потребни се нови објекти, 14% сметаат дека се потребни разновидни и повеќе настани, 7,3% од нив сметаат дека е потребно реновирање на постојните објекти, 9,3% не се согласуваат со ниту една од наведените опции и 48,7% од испитаниците сметаат дека сè наведено е потребно. Во оваа насока и треба да се движат некои од приоритетите на општината за периодот 2011-2015.

На прашањето дали граѓаните на Општина Тетово би оделе на културни настани во други општини, испитаниците во поголем процент одговориле позитивно. Резултатите се прикажани на слика 20.

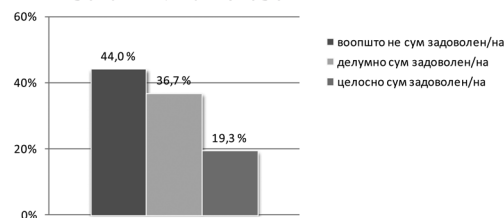
Слика 20: Посета на културни настани во други општини

Според резултатите 68% од испитаниците од Општина Тетово би оделе на културни настани и во други општини дури и кога културниот живот во општината е задоволителен за нивните потреби, а како причини ги наведуваат потребата од себе-надградување, додека 28% од нив не би оделе и 4% од испитаниците одбираат друга опција. Ова укажува, од една страна, на недовербата на граѓаните кон можноста културниот живот во општината да се подобри, а, од друга страна, кон индивидуално високата потреба на граѓаните за консумација на културата.

Во однос на степенот на задоволство на граѓаните од нивната улога во организирањето на културниот живот во Општина Тетово, резултатите од ова прашање се прикажани на слика 21.

Слика 21: Степенот на задоволство на граѓаните од нивната улога во организирањето на културниот живот во Општина Тетово

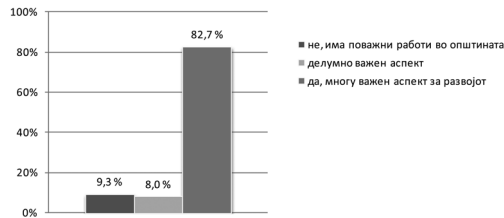
Според резултатите 44% од испитаниците воопшто не се задоволни од нивната улога како граѓани во организирањето на културниот живот во општината, 36,7% се делумно задоволни и 19,3% се потполно задоволни од практикувањето на нивната улога како граѓани во одлуките на локално ниво поврзани со културата.

Во однос на прашањето за важноста на културата како аспект на развојот на Општина Тетово, голем број од испитаниците сметаат дека е тоа многу важен сегмент. Резултатите од ова прашање се прикажани на слика 22.

Според резултатите 82,7% од испитаниците сметаат дека културата е важен аспект на развојот на општината и дополнително ја истакнуваат врската помеѓу економскиот и културниот развој, 8% сметаат дека културата е само делумно важен аспект на локалниот развој и 9,3% од испитаниците сметаат дека има поважни работи на кои треба да се фокусира општина-

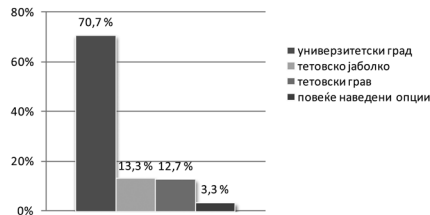
та, како невработеноста и инфраструктурата.

Слика 22: Важноста на културата како аспект на развојот на Општина Тетово

Во однос на хипотетичкото прашање за новиот бренд на Општина Тетово, најголем број од граѓаните сметаат дека универзитетите во градот би можеле да бидат новото обележје или бренд на општината. Резултатите од ова прашање се прикажани на слика 23.

Слика 23: Новиот бренд на Општина Тетово

На прашањето за брендот на Општина Тетово, 70,7% од испитаниците сметаат дека Тетово треба да биде универзитетски град, 13,3% сметаат дека брендот на општината е тетовското јаболко, 12,7% сметаат дека тоа е тетовскиот грав и 3,3% од испитаниците се одлучуваат за повеќе од една опција и тоа: универзитетски град и тетовско јаболко.

2. Резултати од насочените интервјуа

Насочените интервјуа беа спроведени во периодот јули-ноември 2010 година од страна на ЦИУ Мултимедиа, а со поддршка на локалниот тим од Општина Тетово. Листата на потенцијални интервјуирани лица ја состави локалниот тим водејќи се од целта истата да содржи релевантни креатори и донесувачи на одлуки за културното живеење во Општина Тетово. Дел од интервјуата се одвиваа во Општина Тетово и траеја по час и половина, а дел се одвиваа преку и-меил комуникација со избраните лица. Резултатите од интервјуата се сумирани во однос на четирите блокови на прашања и се прикажани подолу, одделно за секое интервјуирано лице.

Интервју
г-ѓа Зехра Сулејмани, советничка во Советот на
Општина Тетово, претставник од ДПА

Според Сулејмани:

Прашања за Ойшџина Теџово

- Општина Тетово во однос на наталитетот и миграцијата има позитивен тренд, односно пораст на населението.

- Општината верува дека со изградбата на спортските објекти ќе се помогне во анимацијата и социјализацијата на младите.

- Најгорлив проблем во Општина Тетово се дивите градби, нелегалното градење на објекти и прашањето со депонијата. Исто така, во моментот се решава и горливото прашање на несоодветните инфраструктури во однос на водоводот.

- Приоритети на општината се решавање на инфраструктурните проблеми (спречување на дивите градби, легализација и урбанизација), зајакнување на бизнис секторот, развивање на фамилијарните бизниси (мали и средни претпријатија), користење на гастербајтерскиот капитал за инвестирање во Општина Тетово.

- Советот на Општина Тетово функционира добро, но неговата работа е многу чувствителна во смисла на влијанијата на политичките партии и во однос на националниот (етничкиот) блок.

- Граѓаните се доволно се информирани во зависност од нивните афинитети. Транспарентноста е мото на оваа гарнитура на Општина Тетово.

- Човечкиот потенцијал кој е ангажиран во локалната самоуправа е лимитиран поради финансискиот фактор.

Прашања во однос на културата во
Ойшџина Теџово

- Културната понуда во Општина Тетово е добра, како на пример: театарот во Општина Тетово, Галеријата на уметностите, Шарена џамија, Тетовското кале, Арабати баба теќе и други културни објекти.

- Институциите кои постојат во Општина Тетово, главно, се под управа на Министерството за култура и тие не секогаш ги рефлектираат потребите на граѓаните. На Општина Тетово & треба локална институција за која градот ќе се грижи, а која ќе ги задоволува потребите на граѓаните на Општина Тетово.

- Комуникацијата помеѓу Министерството за култура на Р. Македонија (национално ниво) и Општина Тетово (локално ниво) не е најдобра и соработката не е на задоволително ниво.

- Културата може да биде сегмент за развој на општината.

- Од културни објекти, во Општина Тетово би требало да се основаат нови објекти и тоа: библиотека, центар за конзервација, етнолошки музеј и др.

- Во областа на културата во Општина Тетово би требало да се подобри културната понуда (разнообразна културна програма), вклучувајќи нови и иновативни форми на уметничка експресија, но и негување и на традицијата и културното наследство.

ВИЗИЈА за ГРАДОТ: Општина со комплетни инженерции која ќе ги задоволува потребите на своите граѓани.

Прашања во однос на невладиниот сектор во
Ойшџина Теџово

- Општината е отворена за соработка со невладините организации и има изготвено предлог-план за финансирање на нивните проекти.

*Прашања во однос на малцинствата во
Општина Тетово*

- Општина Тетово прави напори да се постигне рамноправност и еднаквост на сите граѓани без разлика на етничката припадност.

- Должност на Општина Тетово е да ги поддржува и членовите на невладиниот сектор од различна етничка припадност.

*Прашања во однос на медиумите во
Општина Тетово*

- Општина Тетово има добар и стабилен однос со локалните медиуми. Општ заклучок е дека Општина Тетово е добро застапена во локалните медиуми.

- Националните медиуми немаат ист третман кон сите општини во Р. Македонија. Голем број медиуми (јавни и приватни) се под влијание на власта или на своите газди, па нема професионалност во нивната работа. Поради тоа новинарите не секогаш информираат објективно.

- Општината има лице кое е одговорно за односи со јавноста.

*Прашања во однос на бизнис секторот во
Општина Тетово*

- Општина Тетово има добри релации со бизнис секторот, но досега нема конкретна соработка општина - бизнис сектор.

**Интервју
г-дин Илијаз Халими, раководител на Секторот за
јавни дејности во Општина Тетово**

Според Халими:

Прашања за Општина Тетово

- Општина Тетово е со тенденција на пораст на населението. Имајќи предвид дека во Општина Тетово се лоцирани два универзитети, бројот на студентите драстично го зголемува бројот на жителите.

- Општината верува дека со изградбата на спортските објекти ќе се помогне во анимацијата и социјализацијата на младите.

- Најгорлив проблем во Општина Тетово се дивите градби, нелегалното градење на објекти и прашањето со депонијата. Исто така, во моментот се решаваат и последните прашања на несоодветните инфраструктури во однос на водоводот и канализацијата.

- Приоритети на општината се решавање на инфраструктурните проблеми (спречување на дивите градби, легализација и урбанизација), зајакнување на бизнис секторот, намалување на невработеноста, отворање на спортско- рекреативни центри и подобрување на културниот живот во општина Тетово.

- Советот на Општина Тетово функционира добро.

- Во однос на вклученоста на граѓаните, треба да се направи напор тие да бидат вклучени уште повеќе и да бидат информирани уште подобро.

*Прашања во однос на културата во
Општина Тетово*

- Општината не инвестира во круцијални објекти во однос на културата, но има план. Културната понуда во Општина Тетово е скромна и треба многу да се

направи во тој поглед, вклучувајќи ги и студентите во тој процес.

- Интенција е општина Тетово да се направи атрактивен град како за самите жители, така и за туристите, обрнувајќи посебно внимание на искористување на природните богатства (Попова Шапка) и културното богатство (Шарена џамија, Арабати баба теќе итн.).

- Институциите кои постојат во Општина Тетово, главно, се под управа на Министерството за култура и тие не секогаш ги рефлектираат потребите на граѓаните. На Општина Тетово & треба локална институција за која градот ќе се грижи, а која ќе ги задоволува потребите на граѓаните.

- Културата може да биде сегмент за развој на општината.

ВИЗИЈА за ГРАДОТ: Богата општина со развиен бизнис сектор, град со два универзитети и град со искористени природни и културни ресурси.

*Прашања во однос на невладиниот сектор во
Општина Тетово*

- Невладината сцена во Општина Тетово не е доволно активна и е поделена и по етничка, но и по политичка припадност.

- Општината е отворена за соработка, но нема сериозна понуда од овие организации.

*Прашања во однос на малцинствата во
Општина Тетово*

- Не постојат посебни програми и фондови за активностите на малцинствата.

- Другите малцинства, освен по етничка припадност (пример: хомосексуалци), се невидливи или не постојат.

*Прашања во однос на медиумите во
Општина Тетово*

- Општина Тетово има добри односи со медиумите, има неколку локални медиуми.

- Општината има лице кое е одговорно за односи со јавноста.

*Прашања во однос на бизнис секторот во
Општина Тетово*

- Постои бизнис елита во Општина Тетово, но општината нема голема соработка со бизнис секторот.

Интервју

**г-дин Мирослав Кочовски, координатор на ВМРО
ДПМНЕ во Општина Тетово**

Според Кочовски:

Прашања за Општина Тетово

- Постои тенденција на зголемување на бројот на албанскиот етникум, а се намалува бројот на македонскиот етникум.

- Некои од акутните проблеми на општината се: сообраќајниот метеж, депонијата, голем прилив на население од околината во текот на работните денови, недоволна урбана хигиена и несанирани улици, особено во стариот дел на градот, недостаток на паркинг места, недостаток на гробни места за граѓаните со православна вероисповед.

- Општината има стратегија за развој.

- Некои од предностите и поволните околности во Општината Тетово се: голем број од населението работи во ЕУ и НАТО земјите, исклучително плодна земја, традиција во приватниот бизнис, два универзитети, потенцијалите на Шар Планина, близината до главниот град.

- Негативно влијание врз развојот на општината има актуелната економска криза.

- Приоритетите во Општина Тетово за наредните четири години се: средување на сообраќајниот метеж, изградба на депонија, популаризација и изградба на сите сегменти што ги нуди Шар Планина и изградба на православни гробишта.

- Потенцијали во Општина Тетово кои можат да се искористат за развој се: слободната економска зона, близината на аеродромот, Шар Планина и капиталот на привремено вработените во странство.

- Советот во општината е конструктивен во работа, општинската администрација може потранспарентно да работи, општината има добар тим во одредени сегменти на работењето и има човечки капацитети да ги исполни мисијата и целите на развојниот план.

- Во однос на транспарентноста, ВМРО ДПМНЕ е отворена и редовно ги информира граѓаните.

- Општината користи јавни дебати, трибини и непосреден контакт за комуникација со граѓаните кои можат и повеќе да бидат вклучени во донесувањето на одлуките во општината.

- Односите помеѓу различните политички чинители во општината се толерантни, коректни и кооперативни и по однос на одредени прашања за коишто имаат различни политички видувања.

Прашања во однос на културата во Општина Тетово

- Општината има потенцијал со својата културна понуда да го привлече вниманието и на други граѓани од други општини.

- Треба да се изнајде комбинирана форма со која ќе се доделат одредени ингеренции на општината кон менаџирање на националните институции кои работат во областа на културата во Општина Тетово и

ваквиот процес да оди чекор по чекор кон целосно преземање од локалната власт.

- Општината има соработка со Министерството за култура, но секогаш се може повеќе.

- Културата е фактор на развој на општината и во таа смисла традицијата на градското живеење треба да се искористи како потенцијал.

- Во Општина Тетово недостасуваат театарски претстави и квалитетни концерти од сите жанрови, а приоритети се: поголема искористеност на објектите од културата, поголема едуцираност на граѓаните и поголема промоција на културните настани.

- Потребна е промена на менаџерскиот тим во културните институции со млади и способни менаџери.

ВИЗИЈА за ГРАДОТ: Чиста општина со широки булевари и бројни културни институции.

Прашања во однос на невладиниот сектор во Општина Тетово

- Постои одредена соработка со невладиниот сектор кој делува на ниво на општината и надвор од неа, но секогаш се може повеќе во вклучувањето на цивилниот фактор во процесите на одлучување.

Прашања во однос на малцинствата во Општина Тетово

- Малцинските групи со своите активности и барања треба постојано да работат на подобрување на својот статус во општината, а локалната власт треба да има чувство за нивните потреби за создавање клима на соживот.

- Постојат законски форми за фонд за активности на малцинствата, но дискутабилно е колку истите се спроведуваат.

- Општина Тетово треба да покаже доволно чувс-

тво за потребите на малцинствата од сите сфери на живеењето и соодветно да земат учество во сите тела и органи на управување во локалната власт.

- Постои тензија меѓу различните етнички групи во Општина Тетово и начинот како да се делува во однос на смирување на овие тензии е преку поголема политичка волја на општината за вклучување на малцинствата во сите тела и органи на управување во локалната власт, како и преку зголемување на бројот на манифестации од интерес на сите етнички групи.

- Сексуалната определба е дел од интимата на секој човек, а традиционалните семејни вредности треба да се негуваат и потенцираат.

*Прашања во однос на медиумите во
Општина Тетово*

- Националните електронски медиуми повеќе известуваат за негативните случувања во Општина Тетово, а недоволно ги афирмираат позитивните случувања.

- Општината има коректна соработка со локалните медиуми, но има простор за подобрување со подигнување на нивото на работа на секторот за односи со медиумите.

- Општината нема стратегија за односи со јавноста.

*Прашања во однос на бизнис секторот во
Општина Тетово*

- Има простор за подобрување на односот на општината со бизнис секторот што генерално се одвива преку нивно ангажирање за работи во општината, како и повремени контакти за создавање услови за нивно полесно инвестирање.

- Општина Тетово нема генерален спонзор, но постојат проекти кои ги реализира во соработка со бизнис секторот, како и интернационални организации и донатори.

3. Резултати од фокус групите

На 30.10.2010 година на Попова Шапка беа одржани сесии со две фокус групи на граѓани од Општина Тетово. **Првата фокус група** вклучи 10 претставници на јавни културни институции (културни оператори и јавна администрација), претставници на невладини организации кои работат во културата и претставници на медиумите на возраст од 23 до 50 години, додека **втората фокус група** беа пет млади луѓе (средношколци и студенти) од Општина Тетово на возраст од 18 до 22 години. И двете групи беа мешани во својот етнички и родов состав. Во текот на модерирањето на оваа фокус група, сите учесници подеднакво имаа можност да ги искажат своите ставови во однос на сите прашања, односно теми што беа презентирани. За секоја тема, односно прашање по различен редослед, сите учесници беа активно вклучени во изнесувањето на своите ставови и во донесувањето на заклучоците што се предмет на овој извештај.

Според првата фокус група:

*Проблеми на јолешо на културата во
Општина Тетово*

- Одвоеност по етничка основа;
- незнаење на јазикот на другиот;
- мал број на културни манифестации;
- недоволна информираност на населението за културните настани;
- мала публика (незаинтересираност);
- непознавање на културата на другиот;
- немање јавен културен простор;
- немање или постоење слаб капацитет на човечки ресурси, како и слаб менаџмент во културата во Општина Тетово;
- немање адекватна инфраструктура за библиотеката во Општина Тетово;
- политизираност во донесувањето на одлуките на сите нивоа;
- отсуство на комуникација и соработка меѓу приватниот и јавниот (култура) сектор;

- недостаток на млади активисти на полето на културата;
- непостоење координација на културните активности во општината.

Појребитије на граѓанинџе во однос на култураџа во Ојштина Тетово

- Обука, јакнење на капацитетите на младите во областа на културниот менаџмент;
- диверсификација на културните програми (понуда);
- професионализација на кадарот (деполитизација);
- координација на културните настани во Општина Тетово;
- инвестиција во културни ресурси (ревитализација на Калето во Општина Тетово);
- градење нова библиотека која ќе ги задоволи потребите и на студентите, како и зачувување на постоечкиот фондус на книги;
- отворање и институционализација на креативни клубови (студенски);
- потреба од изучување на јазикот на другите ентитети.

Идентификација (нов) на Ојштина Тетово

- Тетово: Студентски град / универзитетски град.
- Тетово: Музички град.
- Тетово: Град на Шар Планина.
- Тетово: Град на спортот

Односој на локалнаџа власџ кон граѓанинџе

- Градот не покренува иницијативи за културни настани и проекти (не постои планиран однос кон културата, се финансираат со мали износи многу активности и тоа стихично);
- отсуство на локална културна институција која, меѓу другото, ќе ги координира и сите културни на-

- стани во градот;
- несоодветен кадар во општината кој е одговорен за културата.

Според втората фокус група:

Проблеми на пољето на култураџа во Ојштина Тетово

- Одвоеност по етничка основа;
- незнаење на јазикот на другиот;
- мал број културни манифестации;
- немање студентски центар;
- немање свест за читање;
- немање културна понуда;
- етничка поделеност;
- ниска свест за запознавање на јазикот на другиот;
- различна интерпретација на историјата по етничка основа.

Појребитије на граѓанинџе во однос на култураџа во Ојштина Тетово

- Градење на рекреативен центар;
- мешани образовни институции (Македонци и Албанци);
- организирање повеќе културни настани за младата публика;
- создавање на нови простори за студентите и младата популација;
- учење на јазикот на другиот.

Идентификација (нов) на Ојштина Тетово

- ТЕТОВО: Студентски град / универзитетски град.
- ТЕТОВО: Бизнис центар.
- ТЕТОВО: Град на Шар Планина.
- ТЕТОВО: Град на спортот.

Заклучоци од истражувањето

Заклучоците од одговорите на прашалниците кои беа дистрибуирани до граѓаните на Општина Тетово во врска со културниот живот може да се разгледаат во однос на четири важни аспекти, и тоа:

- **Културната консумација** – преференциите на граѓаните меѓу културните содржини тесно поврзано со нивните културни потреби.
- **Културната инфраструктура и културната понуда** – во смисла на објектите и настаните во општината кои можат да понудат културна содржина.
- **Граѓанското учество во процесите на локално ниво** и тоа не само во улога на информиран граѓанин, туку како активен учесник во креирањето програми и донесувањето одлуки за културниот живот во општината, вклучувајќи го и ставот/односот на локалната власт кон партиципативното учество на граѓаните.
- **Посакуваното идно, ново обележје на Општина Тетово.**

Граѓаните на Општина Тетово најчесто одат на театар, изложби или концерти на народна и забавна музика, а ретко посетуваат други културни настани како: балет, опера, филхармонија, кино. Дел од при-

чините за ваквата состојба со културната консумација е неможност да се посетат вакви настани во својата општина (на пример, филхармониски концерт), а лимитирана е и можноста тоа да го сторат во друга општина. Во Општина Тетово се наоѓа една национална културна институција и комплексните односи во врска со децентрализацијата на културата не го олеснува пристапот на граѓаните до националните институции со локална културна содржина. Тука можеби и треба да се бараат причините за посетите на настани во други општини, наведените културни потреби за диверсификација на културната понуда во општината, отворање на нови културни точки или реставрирање на постоечката културна инфраструктура (физички и програмски).

Граѓаните на Општина Тетово релативно добро ја познаваат културната историја и културната инфраструктура во општината, но ретко ја посетуваат, односно ретко одат на културни настани организирани во овие културни точки. Важно е да се напомене дека граѓаните на Општина Тетово најчесто го препознаваат Центарот за култура како културна точка во општината што, од една страна, ја потенцира нејзината одговорност во начинот како ја програмира културата во своите редови, но, од друга страна, укажува на концентрација на настаните и тенденција на институционализација на културата. Граѓаните на Тетово се заинтересирани за настаните во општината, најчесто тука и ги посетуваат, но се заинтересирани и за настани во другите општини и би ги посетувале дури и кога се задоволни од културната понуда.

Ваквите тенденции на културни потреби и форми на културна консумација укажуваат на потребата од повидлив и поголем ангажман на Општина Тетово и нејзините културни чинители во промовирање на културното богатство во општината, но и на потребата

од нивно културно обновување и благородување со различни содржини. Важен аспект на овој процес е комуникацијата со граѓаните и нивното постојано информирање за културните случувања во општината. Дополнително со културните потреби на граѓаните на Општина Тетово, се чинат неопходни диверсификацијата на настаните, зголемувањето на бројот на настаните, како и деинституционализацијата на културата надвор од постојните институции на културата. Иако националните културни институции се важни културни точки на живеењето во општините и важна културна инфраструктура, сепак денес во светот секој може да биде уметник и секое место може да биде простор за културна експресија. Имено, се чини есенцијална диверсификацијата на местата кои можат да се употребат за културни настани, особено фокусот кон активностите на неинституционалната културна сцена во Општина Тетово, и посебно користењето на јавниот простор (пример, паркови, улици, плоштади) и други простори (на пример, трговски центри) како место за културни настани.

Граѓаните како недоволна ја проценуваат ангажираноста на општината во организирањето на културниот живот. Истовремено, тие се незадоволни и од степенот на нивното учество во процесите на локално ниво, а поврзани со културниот живот, како и од нивната улога како граѓани во процесите на планирање и имплементирање на културниот живот во Општина Тетово. Овие процеси тие ги оценуваат како еднонасочна комуникација на пренесување информации од страна на општината што, од друга страна, ги поставува како пасивни набљудувачи на случувањата на локално ниво. Во овој контекст, потребна е поголема инволвираност на општината во креирање и организирање на културни настани и, веројатно, поголемо маркетинг застапување на настаните кои ги органи-

зира, како и поголемо инволвирање на граѓаните во процесите на структурирање, донесување одлуки и имплементирање на културните активности на локално ниво, односно креирање на партиципативни политики кои ја афирмираат вклученоста на граѓаните.

Сепак, граѓаните делумно добро ја користат е-комуникацијата со општината и ги познаваат услугите кои нејзината веб-страница ги нуди. Ова оди во насока на олеснување на комуникацијата помеѓу општината и граѓаните и придонес кон развивањето на е-демократијата во општината.

Во однос на новиот идентитет на општината граѓаните сметаат дека таа треба да се развива како универзитетски град. Функционирањето на два универзитети и присуството на околу 2 000 студенти е доволна причина за овој идентитет на општината, а културата во овој поглед може да ја направи поатрактивна за живеење.

На крајот, граѓаните се согласуваат дека културата е важен аспект на развојот на општината и се чини добива на значење меѓу другите видливи проблеми во неа.

Заклучоците од насочените интервјуа, кои беа водени со претставници од Општина Тетово, пред сè со личности кои донесуваат одлуки (членови на Советот од различни политички опции, раководителот на Секторот за јавни дејности), може да се класифицираат во шест категории, и тоа заклучоци по прашања кои се однесуваат на: *ојштината (генерално), културниот живот во ојштината, ситуацијата со малцинствата, невладините сектори, медиумите и бизнис секторот.*

Од резултатите, односно од исказите на испитаниците кои се однесуваат на развојот на културата во Општина Тетово, може да се заклучи дека сите испи-

таници сметаат дека културата е важен сегмент на локалното општествено уредување.

Исто така, постои политичка волја од сите политички партии присутни на тетовската сцена да се инвестира во секоја смисла во културниот развој. До овој момент не е направен никаков план за културен развој на општината.

Како основен проблем сите испитаници ги наведоа: дивата градба и прашањето со депонијата.

Скоро сите испитаници сметаат дека регенерацијата на културата треба да почне со регенерација на просторите, човечките ресурси и културните програми и активности.

Во однос на прашањето: национални и локални институции во културата, има различни ставови и тоа едната опција е дека сите институции што постојат во Тетово треба да бидат под ингеренции на локалната самоуправа, додека другото мислење е дека институциите што се на национално ниво треба да останат под ингеренции на Министерството за култура, но дека треба да има поголема синергија со локалната власт.

За спроведување на една ваква промена во културниот сектор потребни се неколку предуслови: легислатива, човечки ресурси (професионализација на тимови), финансиски средства (нови финансиски линии и начини на финансирање).

Во однос на визијата за Општина Тетово сите интервјуирани сакаат да го видат Тетово како универзитетски град, град со искористени природни ресурси (Попова Шапка), со добро средена урбанистичка инфраструктура, со развиен бизнис сектор и град со богата и разновидна културна понуда за сите жители.

Испитаниците сметаат дека Тетово треба да стане град отворен за сите граѓани, а културните активности во него да бидат достапни за сите. Треба да

се креираат соодветни механизми за тоа. Во однос на мултикултурниот концепт на градот, мислењата се различни на мнозинството (по етничка припадност) и малцинството. Мнозинството смета дека Тетово е отворен и мултикултурен град кој се грижи за потребите на другите малцинства, додека другата страна (малцинството) смета дека тие се маргинализирани и дека амбиентот во Тетово не е најповолен за развој на мултикултурниот концепт или модел на живеење. Културните добра не се достапни подеднакво за сите граѓани на Тетово. За тоа треба да се вложат дополнителни напори.

Еден од заклучоците е дека треба да се разгледаат можностите за развој на нови институции на полето на културата (библиотека, младински културен или студенски центар) и да се планира инвестирање во овој сектор.

Во однос на медиумите, сите испитаници сметаат дека Тетово има доволно локални медиуми кои го информираат населението и дека општината е добро застапена во локалниот медиумски простор.

Во однос на бизнис секторот, сите испитаници сметаат дека тој не е доволно вклучен во планирањето на развојот на градот и дека треба да се најдат механизми за овој сектор да има значајна улога во развојот на општината.

Заклучоците од фокус групите, кои беа водени со две целни групи: културни работници и млади, може да се класифицираат во четири категории, односно заклучоци по прашања кои се однесуваат на: потребите, проблемите, (ре)дефинирање на идентитетот на градот и односот на општината кон граѓаните.

Од исказите на учесниците во фокус групите може да се заклучи дека сите испитаници сметаат дека подвоеноста по етничка припадност во Општина Тетово е сериозен проблем, кој треба сериозно да се разгледа и да се заземе сериозен пристап. Овој проблем е директно поврзан со културната понуда и потреба на граѓаните. Исто така, се потенцира дека еден од проблемите во општината е и недоволно едуцираниот кадар во областа на културниот менаџмент. На Општина Тетово ѝ недостасува кадар кој може да имплементира нови модели и алатки во работењето во оваа област. Како еден од клучните проблеми се наметна и прашањето за библиотека во општината. Немањето на соодветна институција е голем проблем. Препорака на сите испитаници е да се создадат услови за нова институција (библиотека). Горлив проблем, според сите испитаници, е недоволната и некавалитетната културна понуда во Општина Тетово. Општината треба да земе многу поактивна улога во креирањето на културниот живот на граѓаните.

Во однос на идентитетот на градот повеќето од учесниците на фокус групите сметаат дека Тетово треба да биде универзитетски или студентски град или град на Попова Шапка (град со развиен спортски туризам).

За прашањето за односот на општината кон граѓаните сите сметаат дека таа треба да биде многу поактивна во однос на културниот живот во неа. Културата треба да се позиционира на врвот на агендата на носителите на одлуки и да ѝ се даде вистинското место (централното) во планирањето на развојот на градот.

На крајот, заклучокот е дека Општина Тетово има огромен потенцијал кој може да го искористи за развој на градот.

Сите испитаници вклучени во ова истражување сметаат дека културата е важен сегмент на општественото уредување на Општина Тетово и дека е есенцијална компонента на социјалната регенерација, подобрувањето на квалитетот на животот на граѓаните, па дури и дека културата може да прерасне во потенцијал за економски развој на општината во иднина.

Издавач: Центар за изведувачки уметности МУЛТИМЕДИА
ДТЦ Мавровка - Ламела Ц 1/1, 1000 Скопје, Македонија
И-меил: info@multimedia.org.mk
Веб: www.mutlimedia.org.mk

За издавачот: Виолета Симјановска

Лектор на македонски јазик: Сузана Стојковска
Преведувач и лектор на албански јазик: Мимоза Пеза

Дизајн: one degree design, Скопје
Печат: Стил 99, Скопје
Примероци: 700

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

008 (497.751)“2010“(047.31)

РЕЗУЛТАТИ од истражувањето за културниот живот во Општина
Тетово / приредила Виолета Симјановска. - Скопје : Мултимедиа,
2011. - 38 ; 38 стр. : илустр. ; 22 см

Насл. стр. на припечатениот текст: Rezultate nga hultumi për jetën
kulturore në Komunën e Tetovës / rregulloi Violeta Simjanovska. -
Обата текста меѓусебно печатени во спротивни насоки. - Текст на
мак. и алб. јазик

ISBN 978-9989-2235-5-6

1. Симјановска, Виолета [собирач]

а) Тетово (општина) - Културен живот - 2010 - Истражувања
COBISS.MK-ID 86494986

